

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

З огляду на важливе значення людського капіталу у забезпеченні високих темпів соціально-економічного зростання України, проблеми підвищення значимості соціальної сфери та рівня людського розвитку набувають сьогодні особливої актуальності. Сучасний рівень розвитку населення в Україні визнається незадовільним, а соціальна спрямованість розвитку країни — не реальним, а декларованим пріоритетом економічної політики держави. Це обумовлює необхідність збільшення обсягів фінансування усіх складових людського розвитку та реформування механізму фінансового забезпечення освіти, охорони здоров'я, програм державної соціальної допомоги та системи соціального страхування населення.

Джерелами фінансування людського розвитку є фінансові ресурси держави, приватного сектору та безпосередньо населення. У більшості країн світу провідна роль належить державним видаткам, що покликані забезпечити доступність і справедливість у розподілі соціальних благ та послуг. Недоліком бюджетного фінансування людського розвитку в Україні є його спрямованість на вхідні параметри та початкові умови функціонування об'єктів соціальної інфраструктури, а не на вихідні показники, які б адекватно враховували кінцеві результати та ефективність роботи закладів соціальної сфери. Так, в Україні на фінансування освітніх заходів у 2010 році державним бюджетом було виділено 28,8 млрд грн., що становить 6,6% валового внутрішнього продукту [1]. Нераціональною є і структура бюджетних витрат на охорону здоров'я, найбільша частка яких виділяється на стаціонарну медичну допомогу. Витрати ж на амбулаторну допомогу є недостатніми, а на профілактичну складову — взагалі мізерними. Головною проблемою діючої системи охорони здоров'я в Україні є фінансова неспроможність держави забезпечити встановлені нею соціальні гарантії у даній сфері. Незважаючи на щорічне збільшення видатків на охорону здоров'я в Україні зберігається стійка тенденція до підвищення рівня поширюваності захворювань та високого рівня смертності населення працездатного віку, що пов'язано з низькою якістю медичних послуг та несвоєчасним наданням медичної допомоги. В нашій країні середня тривалість життя працездатних осіб приблизно на 9–13 років менша, аніж у країнах Європейського Союзу [2, с. 90].

Стосовно фінансування людського розвитку приватним сектором економіки необхідно зазначити, що витрати на професійне навчання персоналу у загальних витратах на утримання робочої сили на вітчизняних підприємствах є вкрай низькими і складають від 0,1

до 0,4%, у той час, як провідні зарубіжні корпорації високорозвинених країн витрачають на дані цілі мінімум 5% від фонду заробітної плати [3].

З огляду на те, що рівень людського розвитку, насамперед, забезпечується розміром заробітної плати, необхідно зазначити, що вона не виконує відтворювальної функції і складає сьогодні в Україні лише 49,9% ВВП [4]. Частка оплати праці в сукупних доходах населення є меншою, ніж соціальні видатки, тому одним із пріоритетів державної соціальної політики є підвищення її рівня випереджуваними темпами.

Досить потужним джерелом для розширення можливостей фінансування людського розвитку в Україні є залучення міграційного капіталу, а саме коштів, зароблених вітчизняними мігрантами за кордоном. За даними МОМ у 2010 р. обсяг приватних грошових переказів, які надійшли в Україну з-за кордону, майже зрівнявся із загальною сумою прямих іноземних інвестицій — 5,2 млрд доларів проти 5,5 млрд доларів відповідно. Окрім цього, сума переказів, отриманих від заробітчаних упродовж 2010 р., майже у 8 разів перевищила суму зовнішньої допомоги для розвитку України (0,667 млрд дол. США) [5]. А у першому кварталі 2011 р. зростання матеріальної допомоги, яку надають трудові мігранти своїм сім'ям, відбулося на рівні близько 22% у порівнянні з аналогічним періодом минулого року. У грошовому вираженні українські заробітчани лише в січні-березні 2011 р. відправили на батьківщину майже 1,5 млрд доларів. Згідно з деякими припущеннями, українська економіка втратила б приблизно 7% свого потенціалу без стимулюючого впливу грошових переказів мігрантів, а 10-відсоткове збільшення грошових переказів на душу населення призведе до зменшення частки населення, яке проживає у злиднях, на 3,5% [5].

Зважаючи на те, що сьогодні державний бюджет не може залишатися єдиним джерелом фінансування соціальних потреб, це змушує змінювати співвідношення між бюджетними та позабюджетними коштами фінансування людського розвитку.

Література

1. Національний банк України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
2. Левчук Н.М. Проблеми фінансування охорони здоров'я в Україні / Н.М. Левчук // Демографія та соціальна економіка. — 2008. — № 1(9). — С. 85–96.
3. Петрова К. Країни світу – Населення світу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://svit.ukrinform.ua/population.php>.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Міграція в Україні: факти і цифри. — Міжнародна організація з міграції. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.iom.org.ua>.